

NEMESMEDVES

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Nemesmedves bemutatása	4
3. Örökségünk	5
4. Eltérő építészeti karakterek bemutatása	10
5. Építészeti útmutató	14
<i>Telepítés</i>	
<i>Tetőhajlásszög</i>	
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Színek</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertészeti útmutató</i>	
<i>Anyaghasználat</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Homlokzatképzés</i>	
6. Mai példák	24
7. Utcák, terek	25
8. Sajátos építményfajták	27
<i>Hirdetések, reklámtáblák</i>	
9. Impresszum	29

1

BEVEZETÉS

Nemesmedves egy festői környezetben elhelyezkedő település a Felső-Őrség szívében. Jelen településképi arculati kézikönyvet azzal a céllal írtuk, hogy a község természeti adottságaiból, történelmi és kulturális értékeiből összeálló településképet bemutassuk, továbbá iránymutatást nyújtsunk az építkezni-felújítani szándékozókna, Nemesmedves arculatának megőrzését elősegítő tevékenységükhöz.

Szemléletformáló hatással kívánunk lenni, hiszen a településen lakóknak a helyi építészeti hagyományokat alapul véve javasolt építkezésbe, illetve felújításba fogniuk. Ezzel elősegíthető, hogy utcájuk, illetve egész Nemesmedves arculatára pozitívan hassanak új építményükkel, kerítésialakításukkal.

Nem tekinthető lezártnak e kézikönyv, hiszen a településképi folyamatosan alakul. A pozitív irányú változás érdekében arra törekszünk, hogy támpontot nyújtva rávezessük az érintetteket a közösségi gondolkodásmódra.

Alkalmazandó eljárás módokra, építőanyagokra tett javaslatainkkal, szemléltető ábráinkkal, illetve a településen készült fotókkal segíteni kívánunk. A teljesség kedvéért máshonnan hozott, kerülendő példákat is bemutatunk.

Bízunk benne, hogy Nemesmedves településképi arculati kézikönyvét hasznosnak ítélik meg a községben jövőben építkezők és felújítók!

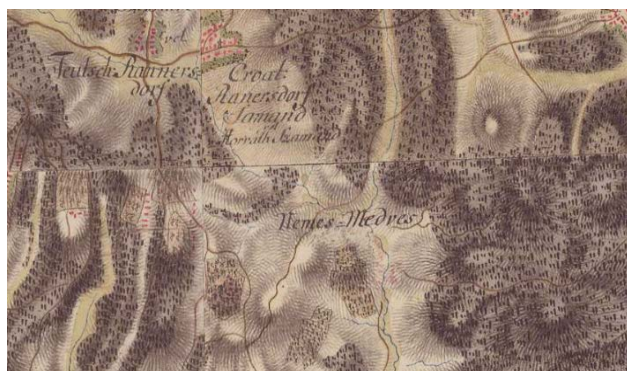
NEMESMEDVES BEMUTATÁSA

2

A kis község 3 kilométerre helyezkedik el Vasszentmihálytól, Szentgotthárdtól 14 kilométerre található közúton. Nevének eredete az ősi magyar „med” szóból származik, ami a száraz, időszakos vízfolyásra utal. „Nemesi” előtagja lakóiból eredeztethető.

1336-ban említették először Medus néven a települést, 1361-ben Gasztoni Zelles Balázs birtokolta. 1427-ben Medvesként tartották számon. 1464-ben a Gersei Pető család birtokolta, majd a XVI. században a Batthyányiak. A török időkben földrajzi fekvésének köszönhetően elkerülte a vész. A közép- és újkorban három falu tette ki területét.

Az 1763-as parasztfelkelésből kivette részét. Az első, 1787-es népszámláláskor 166, javarészt német lakosa volt. A század végén Vályi András, korának neves geográfus-statisztikusa a települést így mutatta be: „Kis, Nagy, és Nemes Medves. Három falu Vas Várm. Kis, és Nagy Medvesnek földes Ura Gróf Batthyáni Uraság, Nemes Medvesnek pedig több Urak, lakosai többfélék, fekszenek Német Újvárhoz mintegy 3/4 órányira, földgyeik nem igen termékenyek, határjuk többnyire hegyes, szőlőjek jó borokat teremnek, fájok tűzre, és épületre van, legelőjük jó.”

Az első katonai felmérés (1763-1787)

Vas vármegye monográfiájában: "Nemes-Kis-Medves, 73 házzal és 340 németajkú, r. kath. és ág. ev. vallású lakossal. Postája és távírója Rátót. Birtokos gróf Batthyány Zsigmond." Az 1910-es népszámlálás során 365, túlnyomóan német lakosa volt. Az első világháborúban 10-en estek el a településről. A trianoni békediktátum érvénybelépésével az egyetlen Magyarországon maradt Németújvári járási falu volt. A második világháborúban hivatalosan április 4-én, valójában két héttel később, utolsóként „szabadult fel” a német elnyomás alól. Ez a szocialista érában a propaganda részeként fontos szerepet tulajdonított Nemesmedvesnek. 2015-ben 34-en éltek a községben.

A második katonai felmérés (1806-1869)

ÖRÖKSÉGÜNK

3

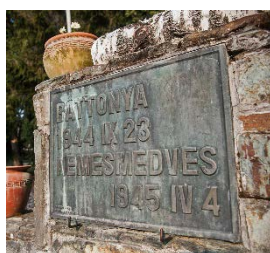
Nemesmedves az egyetlen település, amely mélyen a Felső-Őrség területén bújjik meg. Az egyutcás kis zsákfalu csupán egy maroknyi épülettel rendelkezik. Ha összevetjük a katonai felméréseket a mai településképpel, látható, hogy manapság már kevesebb épület áll a községben. Ennek oka az egykori sváb lakóházak eltűnése.

Közel az összes településhatáron belül lévő birtok és épülete utcára merőleges elrendeződésű. A kisszámú épületállomány felvonultat olyan régi építésű házakat, mint például a település déli széléhez közel lévő, hosszanti oldalával az utcafrontra néző ház, mely jeles képviselője a századforduló építészeti stílusának (a kontyolás nélküli nyeregtető, a füstnyílások, a meszelt fal mind ismertetőjegyek). Tán egyedülálló módon, de Nemesmedvesen nincsenek az országban mindenhol jellemző szocialista kockaházak. A maradék épület egyedi kialakítású, némelyik többszintes.

Nemesmedves Történelmi Emlékhely

A népszerű turistacélpont a falu központjában foglal helyet. Központi eleme egy talapzaton álló, második világháborús szovjet T-34/85-ös harckocsi, mellette az ország megyéit szimbolizáló kopjafák láthatók, illetve egy hasított alumínium békeharang.

Harangláb

A XIX. századi népi építészet remekműve a jellegzetes őrségi szoknyás, favázás harangláb.

Szent Orbán kápolna

Egy egykor kitelepített német család építtette 1997-ben a II. világháborúban elesettek, illetve a kitelepítettek emlékére.

Mária kápolna

A szakrális építmény jó állapotú, gondozott környezetben áll. Építésének éve 1915.

Természeti értékek

A település környezete az érintetlen Felső-Őrség, amely hegyvidéki klímával, 9-10 °C-os átlaghőmérséklettel bír. A Vörös-patak 220 méteres szintmagasságú völgyében helyezkedik el Nemesmedves. A völgyből kiindulva bejárható a környék, karnyújtásnyira található Ausztria.

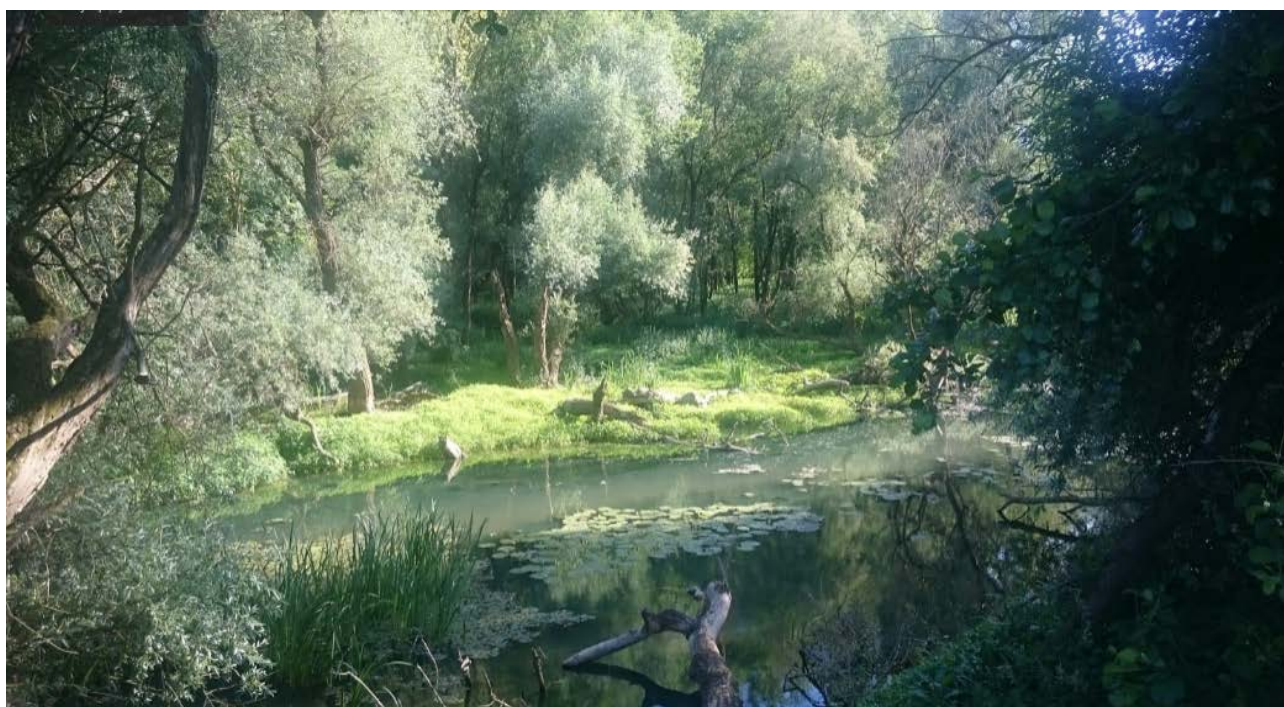
Nemesmedvest gazdag zöldterület és dús erdőség határolja.

Lomberdők és fenyvesek a jellemző erdőtársulások, a vizes élőhelyek közül pedig megtalálunk lápréteket és patakvölgyeket. A változatos élőhelyek gazdag állatvilágnak adnak otthont.

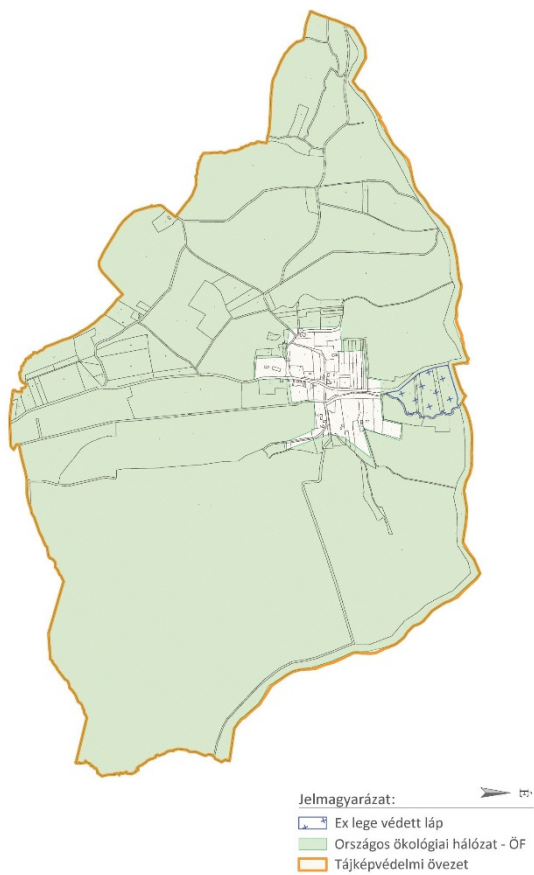
A vízi élőlények képviselői a halak (pisztráng, sujtásos küsz), a kétéltűek (gyepi béka, alpesi gőte), illetve megtalálhatók a hullók is (vízisikló, lábatlan gyík).

A madarak (énekes madarak) is szép számban képviseltetik magukat. Emlősök közül jellemzően kisemlősöket, rágcsálókat, valamint erdei vadakat is fellelhetünk.

A vidék fokozottan védett emlőse a vidra.

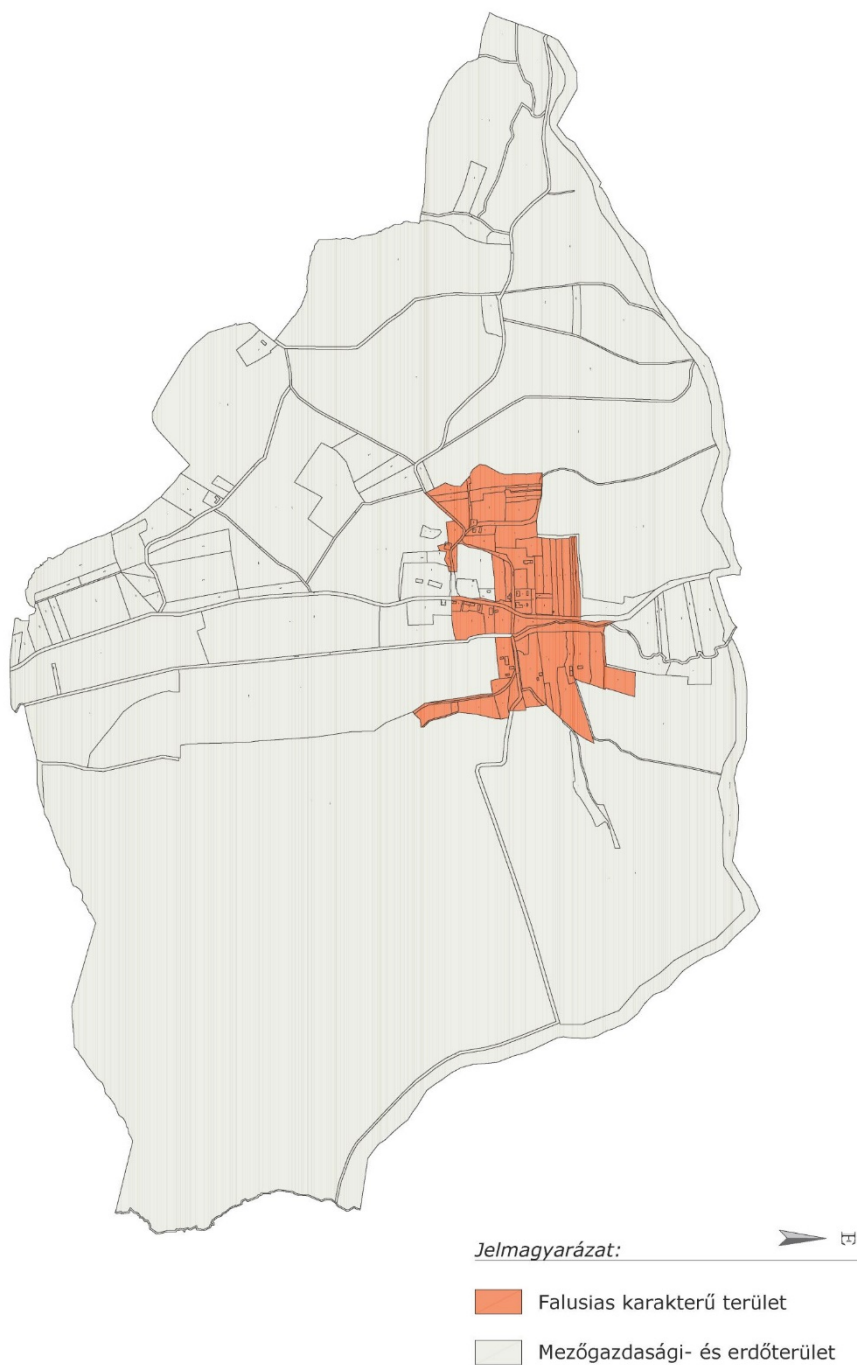
Nemesmedves területén található továbbá ex lege lápterületek, illetve az Országos Ökológiai Hálózat szinte a község egész területét érinti.

ELTÉRŐ ÉPÍTÉSZETI KARAKTEREK BEMUTATÁSA

Nemesmedves község teljes közigazgatási területének településképet meghatározó területei:

- Falusias karakterű terület: közigazgatási és lakóépületek találhatóak itt,
- Mezőgazdasági és erdőterület: szántóföldek és erdőségek jelennek meg ezen a területen.

Falusias karakterű terület

„A házaknak csak egy része épült az út mellé, a település stílusában keverednek az őrségi szerves jellemzők és a hegyközségi szerkezet. Egy utcája van, az is alig száz méteres, a domboldalra és a völgyben álló házakhoz bekötőutak vezetnek. Nincsenek távolságok, így hangulatos az egész.”

A telkeken az épületek szabadonállóan helyezkednek el, az utcavonaltól visszahúzva. Nyeregtetősek vagy kontyolt nyeregtetősek, cseréppel fedettek, jellemzően világos színűre vakoltak, egyszerű felületképzésűek, néhol a homlokzaton faburkolatok és füstnyílások is megjelennek.

A kerítések egyszerűek, áttörtek, fából vagy fémből készültek, azonban előfordul a sövénykerítés is.

A hagyományos népi építészetre jellemző tornácós házat is megtaláljuk a településen, azonban a tornác elhagyásával épült parasztházak dominálnak inkább.

Mezőgazdasági- és erdőterület

A település külterületén meghatározó épületet nem találunk. Nemesmedves vonzereje a területén és környékén található számos természeti értékben rejlik. A településen halad keresztül a Vasfüggöny túraútvonal. A külterületen számos erdőséget és mezőt találunk, amelyek túrázásra, kirándulásra alkalmasak.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

5

Az építészeti útmutató segítségképpen szolgál Nemesmedvesen új épületek kialakításához, hogy a település karakteréhez illő építészeti megoldások jöjjenek létre. Szemlélteti a javasolt és a kerülendő megjelenési formákat.

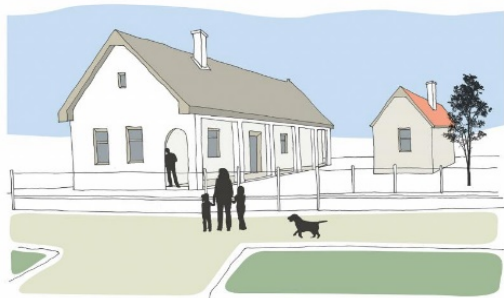
TELEPÍTÉS

Nemesmedves egykori lakosságának töredéke maradt meg a településen. A ma álló házak többsége szabadonállóan épült, nagyobb kiterjedésű telkeken. Emiatt leginkább a tanyás faluszerkezetre emlékeztethet a beépítés.

A falu főutcája mentén felfedezhetünk hagyományos típusú parasztházat, amely az utca vonalával párhuzamosan, az utcafronton helyezkedik el. Mögötte, a házra merőlegesen, szintén utcafronton a házhoz tartozó gazdasági épület áll.

Új beépítés esetén a szabadonálló beépítési mód többféle telekelrendezésre ad lehetőséget, azonban itt is érdemes azonos méretű előkerteket meghatározni az egységes utcakép kialakítása érdekében.

A jobb alsó ábrán egy példa látható a kerülendő telepítésre, melyen érzékelhető a hátrahúzott épület miatt létrejött zavaró hatás.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Falusias lakókörnyezetben fontos, hogy az újonnan épülő házak a meglévőkkel közel azonos tetőhajlásszöggel rendelkezzenek, hogy illeszkedjenek környezetükbe.

A községben túlnyomórészt 35-45 fokos tetőhajlásszögek figyelhetők meg a lakóházakon. A nemesmedvesi erdei környezetben az alacsony hajlásszögű, mediterrán tető alkalmazása nem indokolt.

MAGASSÁG

Nemesmedvesen az egyszintes lakóépületek a legjellemzőbbek. Az új épületek magasságának kigondolásakor fontos figyelembe venni a környező épületeket, és velük közel azonos méretben megvalósítani azokat. Falusias környezetben nem tanácsos a meglévő épületeknél magasabb házat tervezni az utcakép egységessége és a zavaró hatás elkerülése érdekében.

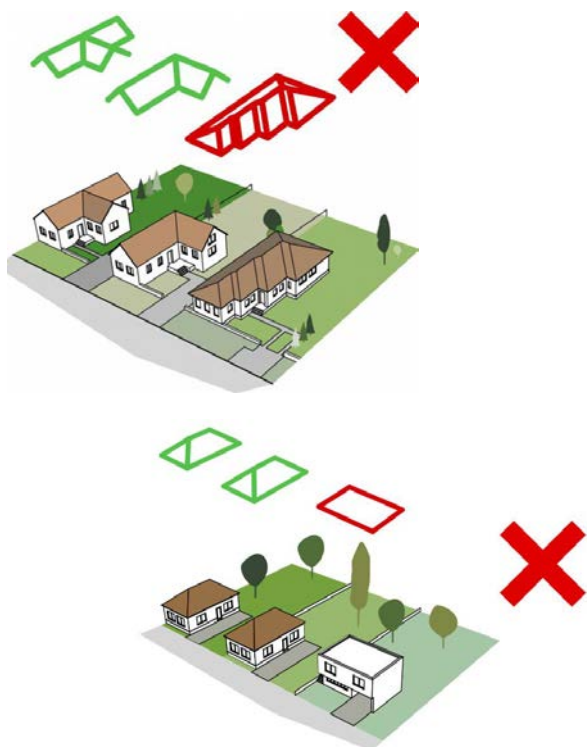
A képeken Nemesmedvesre jellemző egyszintes épületekre látható példa.

TETŐFORMA

A településen közel azonos tetőformák láthatóak, az épületek túlnyomó részén kontyolt tetők vagy nyeregtetők kerültek kialakításra. A modernebb házakon az összetettebb tetőforma is megfigyelhető.

Új épületeknél a tetőformával is igazodni kell a környezethez, elsősorban a szomszédos lakóházakhoz. Falusias területen kerülendő a túl összetett, lapos vagy kis hajlásszögű tető tervezése.

A képen egy példa látható Nemesmedves karakteréhez illeszkedő tetőformára.

A képen Nemesmedves karakteréhez nem illeszkedő, lapostetős kialakítás látható. A kép nem a településen készült.

SZÍNEK

Nemesmedvesen a homlokzatok színei változatosak. A településen ajánlott a világos pasztellszínek használata. Kerülendő az élénk, harsány színek alkalmazása.

Az egységes településkép érdekében javasolt hasonló árnyalatok alkalmazása és kerülendő a túlzott homlokzatszítés, illetve többféle szín egyidejű megjelenítése.

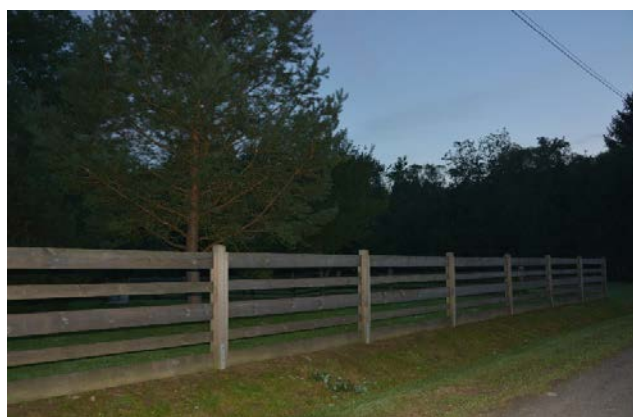
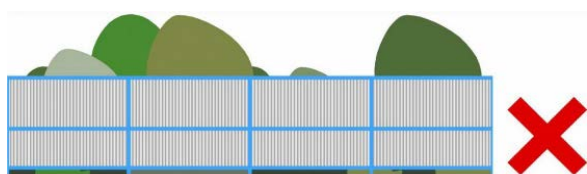
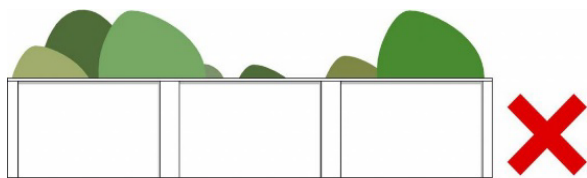

Nem elfogadható a rikító anyagok, illetve fémlemezfedések alkalmazása.

Példák a megfelelő színhasználatra.

A bal oldali kép nem a településen készült.

KERÍTÉSEK

Nemesmedvesre az áttört kerítések jellemzőek, melyek fából vagy fémből készültek, ezek használata javasolt új kerítéskialakítások esetén is.

Utcafronton kerülendő az elterjedt drótfonatos kerítés, legfőképpen nádszövettel bevont formában.

Ajánlott a kerítéseket a lakóépületekkel harmonizáló színre festeni.

A kialakítani kívánt kerítések falazott pillérekkel és tömör lábazattal is elláthatók, de kerülendő a teljesen tömör kerítések alkalmazása.

Amennyiben meglévő tömör kerítésről van szó, annak világos, pasztell színezésével javítható a környezethez való illeszkedése.

Példák Nemesmedvesen kerítés kialakítására. Javasolt az áttört fém- vagy fakerítések használata, melyek harmonizálnak a lakóépülettel.

KERTÉSZETI ÚTMUTATÓ

A terület növényalkalmazását befolyásolja az eredeti vegetáció, mely itt a gyertyános-kocsányos tölgyes és a cseres-kocsányos tölgyes. A névadó fajok termetükből adódón leginkább parkokban szoliterként nyújtják legfőbb díszítőértéküket.

Jellemző a társulásokban a magyar kőris, illetve a magas kőris is.

Hársak közül mindhárom őshonos fajunk jól alkalmazható. Leggyakoribb az ezüst hárs. A nagylevelű és a kislevelű hárs is jó alkalmazkodóképességűek, szép szabályos koronát nevelnek és rengeteg népszerű fajtájuk ismert, melyekkel hangulatos, árnyas kertrészeket alakíthatunk ki vagy éppen közterületeket ékesíthetnek.

Juharok közül igen jellemző a társulásokra a mezei juhar és a tatárjuhar jelenléte.

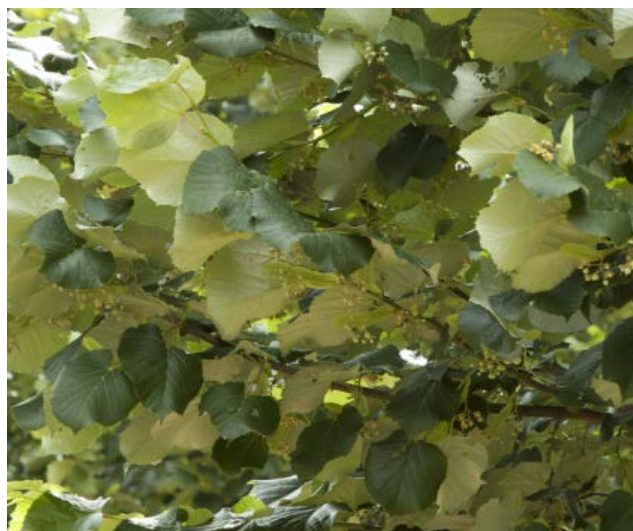
Fontos megemlíteni a közönséges nyírt is, melynek ugyancsak ismertek alapfaján kívül akár kiskerti telepítésre is alkalmas, kisebb méretű fajtái.

Ugyancsak látványos a pirosvirágú galagonya is, mely élénk színű virágzatával, majd terméseivel díszít, és habitusának köszönhetően jól alkalmazható utcafásításra, valamint kertekbe is javasolható. Galagonyák közül az egybibés is bátran választható.

Gyümölcsfélék közül az alma és körte termesztése jellemző ebben a térségben, illetve savanyú talajokon a szelídgesztenye, így ezek bátran megjelenhetnek a kiskertekben is.

Cserjék közül a társulásban gyakori a közönséges fagyal, mely nyírott sövénynek kiváló, illetve fogyasztható termése miatt igen értékes a közönséges mogoró is.

Megemlítendő még a lángvörös vesszőivel díszítő veresgyűrű som fajtái is, illetve ugyanebből a nemzetségből választhatunk nem honos fajokat, például a fehér somot.

Ki kell emelnünk néhányat a nem őshonos cserjék közül, hiszen a talajadottságoknak köszönhetően errefelé olyan fajok is választhatók a kertekbe, melyek inkább az enyhén savanyú talajokat kedvelik. Például megjelenhetnek a kertekben egyes rododendronok, vagy liliomfák.

Évelők közül árnyéki gyeppótlónak alkalmas a podagrafű, illetve ültethetünk meténgféléket is ilyen céllal.

Az előkertekben leginkább az örökzöldek jellemzők, megtalálhatók a nyugati tuja változatos fajtái, borókafélék, legyen szó oszlopos, gömb formájú vagy terülő habitusúakról, illetve jellemzők a fenyőfélék pl. lucfenyő is.

A kert hátsó részében kialakítandó pihenőkertek hangsúlyos növényei lehetnek terebélyesebb fák árnyékában a rododendronok, ám ide célszerűbb minél később virágzókat választani, amikor már elég jó idő van ahhoz, hogy hosszú időt töltsön el az ember a kertben és gyönyörködjön bennük. Éppen ezért liliomfát nem éri meg a pihenőkertbe telepíteni, viszont lugasra, pergolára bátran futtathatunk rózsát, mely egész nyáron át elkápráztat virágaival. Összességében olyan fajokra kell koncentrálni, melyek segítségével csendes zugot lehet kialakítani, harmóniát teremtenek és látványukkal vagy illatukkal elbűvölnek.

ANYAGHASZNÁLAT

Nemesmedves építészeti karakteréhez javasolt a cserép vagy a természetes pala tetőfedés.

Kerülendő a településképi szempontból káros hullámpala és a fémlemezfedés használata.

Gépkocsibeállók, terek burkolataként aszfalt és beton helyett javasolt a térburkolat alkalmazása.

AJTÓK, ABLAKOK

A nyílászárók kiosztásakor figyelemmel kell lenni a népi hagyományoknál kialakult arányrendszer megtartására és anyaghasználatára. Új építésű házak esetében is javasolt anyag a fa, színvilága barna vagy fehér.

A képeken példák láthatók a falusias stílusú ablakok és ajtók kialakítására.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Nemesmedvesen érdemes megfigyelni a megmaradt népi hagyományok szerint kialakított épületek arányrendszerét, a nyílások elrendezését, a világos vakolat és a faanyagok alkalmazását, amelyek az új épületek kialakításánál is inspirációt adhatnak. Az egyszínű fehér vagy pasztellszínű vakolat a különböző korokban épült házak között is egységet képez. ✓

MAI PÉLDÁK

6

Új épületek esetén fontos, hogy azok az adott település karakterének megfelelően legyenek tervezve. Megfelelő részletképzéssel a modernebb anyagok is bátran használhatók. A karakterhű utcakép miatt fontos, hogy a homlokzatok arányrendszere ne térjen el a hagyományostól. Az épületek bővítése lehetőleg az udvar irányában történjen, így a kialakult harmonikus utcaképbe nem kerül zavaró hatású lakóház.

UTCÁK, TEREK

7

Nemesmedvesen zöld környezetben megbújó tereket találunk padokkal, szobrokkal. Az erdővel körülvett település hangulata egyedülálló, karakterének megőrzése fontos az itt élők és az idelátogatók számára.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

8

Parabola antenna, klímaberendezés és más műszaki berendezés elhelyezése a főhomlokzaton kerülendő.

A képeken példa látható antenna álcázására. Ma már fenyőfára hasonlító kialakítás is lehetséges, így a településkép nem sérül, az antenna beleolvad a környezetébe és nem okoz zavaró látványt.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Nemesmedvesen javasolt a faragott fa táblák és vas cégérek használata reklámként, vagy utcai táblaként. Kerülendő a fényreklámok és plakátok alkalmazása. ✓

IMPRESSZUM

NEMESMEDVES KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

CÍM: 9953 Nemesmedves, Fő utca 12.

TELEFON: +36-94/538-021

POLGÁRMESTER: Mesics Ferenc

FŐÉPÍTÉS: Farkas István

FŐÉPÍTÉS E-MAILCÍME: nemesmedves@foepitesz.com

SZERKESZTETTE: Kovács Krisztián

SZÖVEG: Kovács Krisztián, Kőrösi Emese Edit

FOTÓ: Sárdi A. Zoltán

ÁBRÁK: Lechner Nonprofit Kft.

GRAFIKAI TERVEZÉS: Kovács Krisztián

Nemesmedves, 2017. december 07.

Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozók fejezetekben szereplő javaslatok közé máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, melyek a település arculatát, karakterét pozitív irányba módosíthatják.

A kézikönyvben kerülendő példaként szereplő képek nem a településen készültek.